

ELITELE POLITICO-DIPLOMATICE ROMÂNEȘTI ȘI RĂZBOIUL DIN FOSTA IUGOSLAVIE

REZUMAT

Premisa de la care am pornit în cercetarea de față este aceea că elitele politico-diplomatice tinere, care au cunoscut o emergență bruscă sau o conversie abilă în urma schimbării de regim, astfel cum este cazul elitelor românești actuale, vor avea tendința de a se forma prin raportare la evenimente externe. Această ipoteză se bazează pe considerente ce țin de necesitatea asumării mimetismului ca formă de poziționare apriorică în context internațional și regional, în imediata apropiere a schimbării de regim, cât și de oportunitățile ce se nasc din jocul de interese în *hinterland*-ul geografic reprezentat de Balcanii de Vest. Modalitatea în care acestea aleg să se poziționeze față de conflictele violente desfășurate într-o arie geografică mai mult sau mai puțin apropiată constituie un indicator viabil al gradului lor de maturizare.

De asemenea, am convingerea că momentul abordării unei astfel de tematici este unul oportun. Împlinirea unui deceniu de la ultimele bombardamente de pe teritoriul fostei Iugoslavii, la momentul începerii redactării prezentei teze, ar trebui să ne asigure o perspectivă obiectivă, neviciată de reacții emoționale, iar relativa apropiere cronologică nu face altceva decât să prezinte o garanție privind actualitatea subiectului. Aria cronologică care constituie obiectul studiului o reprezintă perioada cuprinsă între începutul anilor 1990, până la Declarația de independență a Kosovo, respectiv cuprinzând totodată ecourile acesteia și modul în care țara noastră a înțeles să se raporteze la acest eveniment.

Delimitarea poziționării României prin raportare la această serie de conflicte declanșate în imediata apropiere geografică debutează prin indicarea relațiilor cordiale menținute la începutul anilor 1990 concretizate prin vizitele de stat la cel mai înalt nivel. În mod inevitabil, se va ajunge la o analiză a dublului discurs în care elitele românești vor pendula între prietenia diplomatică ce le-a legat de acest stat vecin anterior violențelor care au condus la cele mai grave atrocități petrecute în Europa ulterior celui de-al Doilea Război Mondial, cum este genocidul din Bosnia, și dorința de a intra în grațiile marilor puteri atunci când acestea duceau o campanie de imagine anti-iugoslavă. Toate acestea se vor concretiza prin autorizarea utilizării de către avioanele NATO a spațiului aerian românesc, a aeroporturilor, respectiv permiterea tranzitului pe teritorii

național al contingentelor KFOR. De asemenea, se va analiza modul în care aceste elite au fost sau nu capabile să gestioneze favorabil momentul proclamării independenței Kosovo, argumentele nerecunoașterii independenței în plan internațional, precum și teama nejustificată de un eventual precedent care ar putea să ne afecteze în mod direct.

În acest context, este util să precizăm că raportat la momentul demarării cercetărilor pe acest subiect, din octombrie 2009 și până în prezent, au avut loc unele modificări în contextul național cât și internațional, care chiar dacă nu schimbă fundamental premisele de la care am pornit în prezentul studiu, ele nuanțează opiniile prezentate în lumina istoriei recente. Astfel, aderarea Croației la Uniunea Europeană, la 1 iulie 2013, ambițiile Serbiei, Macedoniei, Bosniei și Herțegovinei în aceeași direcție, interesele Rusiei asupra Balcanilor de Vest și îndeosebi influența asupra Serbiei, diminuarea semnificativă a contingentelor KFOR, începând cu luna decembrie a anului 2013, precum și recunoașterea independenței Kosovo de către 106 din cele 193 de state membre ale ONU, respectiv observațiile scrise și pledoariile orale susținute de echipa diplomatică a României în fața Curții Internaționale de Justiție în decursul anului 2010 în legătură cu declararea independenței Kosovo, dar și alegerea în prima funcție din Statul Român a unei persoane aparținând unei minorități etnice și religioase – „dovada clară a unei democrații ce se scutură de prejudecăți”¹ constituie aspecte care prezintă deosebită relevanță în contextul actual al cercetării și demonstrează faptul că această filă de istorie este, de fapt, în curs de scriere.

Intenția de cercetare a unui capitol de istorie recentă, pornind de la aspectele generale caracteristice Teoriei Elitelor, conversia elitelor post-revoluționare din România, respectiv reacția acestora față de conflictele din fosta Iugoslavie s-a materializat prin cercetarea, timp de șase ani, a unor nișe specifice istoriei contemporane a Europei de Est în ceea ce privește relațiile internaționale antamate în arealul conflictual, a sociologiei - prin raportare la studiul elitelor, respectiv a unor elemente de drept internațional, în special în ceea ce privește dreptul la secesiune și a jurisprudenței relevante privind sancționarea genocidului. Astfel, poziționarea elitelor reprezintă un pol de evaluare a importanței evenimentelor, a gradului de maturizare a receptorului (în persoana elitelor românești post-revoluționare), precum și a obiectivelor politico-diplomatice urmărite și asumate de către acesta.

Demersul a fost facilitat în mod clar de alegerea ariei cronologice care a constituit obiectul studiului prezentei lucrări, și anume perioada cuprinsă între începutul anilor 1990,

¹ Klaus Iohannis, *Pas cu pas*, București, Ed. Curtea Veche Publishing, 2014, p. 151.

surprinzând primele cazuri de secesiune și până la Declarația de independență a Kosovo, în 2008, respectiv cuprinzând totodată ecourile acesteia și modul în care țara noastră a înțeles să se raporteze la acest eveniment. În același timp, faptul că subiectul tezei se poziționează, astfel cum am arătat, la punctul de confluență a trei macro-domenii a constituit un avantaj, pe de o parte din punctul de vedere al surselor disponibile, respectiv pe de altă parte din perspectiva caracterului inovativ al alăturării celor trei domenii în scopul verificării unor ipoteze privind procesul de maturizare a elitelor din România prin raportare la conflictele din fosta Iugoslavie.

În ceea ce privește instrumentele de cercetare utilizate și fundamentarea acestora, un prim aspect care necesită a fi subliniat îl reprezintă raportarea acestora la subiectul analizat, și anume contextul relațiilor internaționale în perioada relevantă, din punct de vedere juridic preponderența aparținând lucrărilor fundamentale recunoscute, astfel cum acestea sunt definite prin intermediul articolului 38 alin. 1 litera d) a Statutului Curții Internaționale de Justiție („doctrina celor mai calificați specialiști în drept public al diferitelor națiuni”), amintindu-i aici pe profesorii Malcolm Shaw, James Crawford, Anthony Aust. În ceea ce privește domeniul elitelor, preponderența se situează în aria documentației publicistice, precum și în luările de poziție (atât în contexte oficiale, cât și în contexte neoficiale) asumate de către reprezentanții guvernamentali.

O primă concluzie care se poate delimita este aceea că, dacă pe plan internațional există o plenitudine de surse progresive care ajută la conceptualizarea Teoriei Elitelor, în România subiectul se găsește deocamdată într-o etapă de dezvoltare cvasi-incipientă, suscitând mai degrabă interesul specializat al mediului academic. Principalul pericol care derivă dintr-o astfel de constatare îl reprezintă diseminarea precară a subiectului și, pe cale de consecință, senzația izolării într-un turn de fildeș atât al nișei reprezentate de acest subiect de cercetare, precum și o izolare a celor care fac obiectul analizei Teoriei Elitelor, dar și a celor care încearcă studierea acestui domeniu.

Secolul XXI, în schimb, ne permite și chiar ne obligă să constatăm suprapuneri tot mai dese ale unor elemente ce aparțin Teoriei Elitelor cu *leadership*-ul contemporan, atât în spectrul politic cât și în cel corporatist. În acest context, studiul elitelor, al formării, al conversiei, al mobilității acestora, precum și al provenienței și al intereselor comune, respectiv al modului în care acestea (re)acționează în situații de criză și a capacității lor de a genera sau de a gestiona schimbarea ar trebui să suscite un interes general (și nu doar academic) mult mai vizibil decât cel manifestat la momentul redactării prezentei teze. Cu siguranță, pentru ca acest deziderat să se

materializeze, ar fi necesar să se realizeze pași deopotrivă, atât din direcția cercetărilor care se apleacă asupra acestui domeniu de studiu, ce ar putea să se concretizeze printr-o abordare mai facilă, mai puțin elitistă (în mod paradoxal) a subiectului, care să crească apetența publicului asupra acestei tematici, iar pe de altă parte prin necesitatea înțelegerii de către liderii politici și economici actuali a beneficiilor ce ar putea rezulta din cunoașterea, respectiv aprofundarea acestui domeniu teoretic, care prezintă valențe pragmatice extrem de palpabile.

Realizând tranziția de la nivel național la elitele puterii internaționale, membrii elitei sunt, așadar, indivizi aflați în poziții care permit și obligă totodată la luarea marilor decizii. Faptul că ei aleg să ia astfel de decizii sau nu, este mai puțin important decât dreptul de a lua decizia în sine. De altfel, de cele mai multe ori, eșecul în luarea unei decizii sau tergiversarea ei poate avea consecințe mai grave decât deciziile asumate *a priori*.

Astfel cum arată și David Rothkopf², în pofida faptului că sunt împrăștiați pe tot globul și în ciuda faptului că sunt prezențe rare printre miliardele de locuitori ai planetei, nu e dificil să-i percepi pe acești reprezentanți ai elitelor ca formând o comunitate și să vezi, măcar cu ochii minții, cum se conturează geografia acesteia – un peisaj care se extinde din South Kensington până în Manhattan; din Saint Tropez în Dubai; de la pepinierele universităților Harvard, Yale, Cambridge și Tokio, la ședințele consiliilor de administrație ale instituțiilor culturale, bancare și organizațiilor politice. Unite printr-un set de interese comune, printr-o cultură comună și împărtășind preferința pentru aeronavele private, aceste „insule” formează un „arhipelag” strălucitor, emanând o putere incredibilă și fiind plasat în mijlocul „oceanelor” de aspiranți – „ocean” de oameni care lucrează în folosul lor, sunt loviți de deciziile lor privind piața, sunt purtați uneori de valul impulsivității lor politice și sunt profund influențați de implementarea perspectivelor acestora.

Întrebările privind „reconstrucția” și conversia elitelor românești post-decembriste vizează necesitatea de a investiga posibilitatea de a vorbi despre elite în România pre-revoluționară, schimbarea sau menținerea elitelor puterii după momentul „decembrie ‘89”, respectiv definirea rolului asumat de către acestea în procesul de tranziție. În acest context, nu pot fi ignorate standardele politice scăzute, de inspirație fanariotă, care au creat încă dinainte de debutul secolului al XX-lea o tradiție a deturnării resurselor publice spre folosință privată în rândul elitelor puterii. Moda studiilor la universitățile din Paris și Viena au permis o deschidere

² David Rothkopf, *Superclass. Elita globală a puterii și lumea sa*, București, Ed. Publica, 2009, p. 95.

către valorile occidentale, însă achizițiile culturale occidentale nu au putut înlocui și obiceiurile levantine.

În continuare, în secolul al XX-lea au existat perioade în care elitele intelectuale au dezamăgit prin afilierea lor fie față de curentele naționalist-extremiste, fie prin obediența manifestă față de regimul comunist, existând desigur cazuri de dizidență, precum și personalități care prin amploarea personală și profesională au meritat cu prisosință includerea în categoria elitelor europene. Vorbind strict de elitele românești, respectiv ținând cont de faptul că termenul în sine este unul colectiv, putem concluziona că numărul acestora nu a fost, din păcate, suficient de mare, astfel încât să creeze un impact real asupra societății. O cauză principală a acestui fapt îl constituie, desigur, realitatea sumbră a regimului comunist care a reprezentat o contradicție flagrantă cu ceea ce ar putea să însemne un cadru favorabil dezvoltării unor elite autentice. În acest context, considerăm că deși valoarea cercetărilor lui Tom Gallagher în ceea ce privește scena politică românească post-revoluționară nu poate fi contestată, tonalitatea peiorativă care se regăsește pregnant în opera sa ar putea fi ponderată printr-o mai bună contextualizare în ceea ce privește cicatricile adânci pe care un regim comunist de natura celui ceaușist, le poate lăsa în conștiința colectivă a elitelor și a societății, deopotrivă.

Cu un asemenea istoric, la o primă vedere, elitele României post-revoluționare porneau pe drumul democratizării purtând după sine o greutate invizibilă, dar extrem de relevantă în Teoria Elitelor – lipsa unei tradiții elitiste. Pe de altă parte, această lacună a fost curând contrabalansată de abilitatea unei părți a conducerii politice și diplomatice - în sens peiorativ de această dată, în ceea ce privește conversia rapidă de la comunism la nou-născuta democrație. Se naște, de fapt, primul tip de cameleonism politic din România post-revoluționară. Lăsând la o parte evidentele dificultăți în ceea ce privește lipsa credibilității unui astfel de salt ideologic, profitând de lipsa unei contra-elite anticomuniste, participarea acestei nomenclaturi la căderea regimului i-a întărit capitalul simbolic, legitimându-i continuitatea pe scena politică postcomunistă. Mai mult decât atât, abilitatea fostei nomenclaturi de a se asocia cu elite emergente și de a propaga discursuri asiguratoare în ceea ce privește tranziția lentă de la un sistem la altul i-au asigurat susținerea electorală a unei părți importante a populației.

Recunoscând realitatea constituirii elitelor puterii din România post-revoluționară din exponenții fostei nomenclaturi comuniste, la care s-au adăugat noile elite emergente, mult prea tinere pentru a putea fi suspectate de o afiliere partinică pre-revoluționară constituie un prim pas

în delimitarea poziționării acestora în politica externă. Esențial ar fi fost însă, în acest context, ca pe lângă introducerea instituțiilor democratice România să fi fost scena unei inducții a culturii democratice pentru a evita consecințele unei democrații mimetice, în care valorile promovate de acele instituții democratice nu penetrează cu adevărat societatea.

În anii '90, necesitatea stringentă a aderării la structurile euro-atlantice a constituit unicul proiect asupra căruia elitele politico-diplomatice românești au convenit deopotrivă, indiferent de apartenența partinică. Astfel, acest deziderat a reprezentat cheia de boltă a tuturor strategiilor politico-diplomatice ai primilor 17 ani care au urmat revoluției. Îndeplinirea celor două obiective este în primul rând o consecință firească a intereselor geopolitice externe, însă nu trebuie minimizezate nici eforturile din spectrul intern. Astfel, pe lângă îndeplinirea criteriilor de la Copenhaga, România a avut șansa unor contexte concretizate prin evenimentele externe din imediata apropiere geografică care i-au oferit oportunitatea poziționării favorabile față de instituțiile internaționale de care spera să se apropie.

În cazul de față, cel reprezentat de conflictele ce au avut loc în timpul anilor '90 pe teritoriul fostei Iugoslavii, apropierea României de NATO și de Uniunea Europeană era însă periclitată de cel puțin două realități importante: relațiile de vecinătate bune dintre România și Serbia (în orice caz, mai bune decât relațiile cu ceilalți vecini raportat la începutul anilor '90), precum și teama de creare a unui precedent în ceea ce privește cazurile de secesiune. Pe de altă parte, considerăm că linia de argumentație a insistat mult prea mult, atât în presa scrisă cât și în declarațiile politice asupra acestor două aspecte, conducând oarecum la o trivializare a subiectului. *Per a contrario*, în măsura în care s-ar fi dorit susținerea punctului de vedere al Serbiei, construcția argumentativă ar fi trebuit să se bazeze pe elemente obiective ale dreptului internațional public, specifice diplomației preventive, și mai puțin pe o motivare emoțională.

Din acest imbroglie contextual a luat naștere strategia dublului discurs. Urmărind realizarea priorității principale a politicii sale externe, cea a aderării la structurile euro-atlantice, România și-a manifestat în mod constant sprijinul în ceea ce privește demersurile realizate de NATO, brațul armat al ONU, pe teritoriul fostei Iugoslavii, sub umbrela conceptuală a doctrinei obligației de cooperare în domeniul intervențiilor umanitare. În același timp, poziția României față de independența Kosovo a fost contrară celei adoptată de majoritatea statelor din comunitatea internațională. În observațiile scrise depuse la 16 aprilie 2009 și în pledoariile susținute la Curtea Internațională de Justiție, la data de 10 decembrie a aceluiași an, România și-a

reafirmat poziția cunoscută în ceea ce privește nerecunoașterea statalității provinciei Kosovo. Totodată, partea română a constatat faptul că modalitatea formulării întrebării de către Adunarea Generală ONU nu a permis Curții să abordeze problema pe fond. Astfel, Curtea a analizat, *cu* caracter limitativ, numai legalitatea actului propriu-zis de a face o declarație de independență, dar nu și consecințele juridice ale acesteia, adică problema legalității constituirii unui pretins nou stat. Astfel, CIJ a remarcat în aviz caracterul restrâns și specific al întrebării, subliniind că aceasta nu s-a referit și la consecințele declarației, la faptul dacă provincia Kosovo a dobândit sau nu statalitatea sau la validitatea sau efectele juridice ale recunoașterii Kosovo de către acele state care au recunoscut Kosovo ca stat. Prin urmare, Curtea nu a mai examinat problema dacă declarația a condus sau nu la crearea legală a unui stat și nici dacă dreptul internațional conferă Kosovo un drept de a-și declara independența sau un drept la secesiune.

În acest context, îmbrățișăm teoria clasică, potrivit căreia, garantarea integrității teritoriale a statelor ar trebui să reprezinte regula, iar situațiile de secesiune unilaterală ar putea constitui doar situații excepționale, acceptabile în condiții strict delimitate. O astfel de abordare este esențială pentru asigurarea echilibrului internațional în ceea ce privește recunoașterea frontierelor, cu precădere ca urmare a încheierii Acordurilor de la Helsinki, în 1975. Pe de altă parte, opiniile exprimate în prezenta lucrare nu neagă în nici un fel consecințele devastatoare ale genocidului care a avut loc în Bosnia (atât în Srebrenica, cât și în partea nordică, în pofida abordării limitative a Curții Internaționale de Justiție), precum și a crimelor de război și a expulzărilor din Kosovo. Intenția este însă aceea de a plasa aceste realități factice în contextul juridic și diplomatic relevant, pentru a facilita identificarea metodelor alternative care ar fi putut fi folosite în scopul evitării unor consecințe tragice reprezentate de bombardamente (pe de o parte), respectiv precedentul creat prin recunoașterea relativ facilă a independenței unei provincii secesioniste în contextul opoziției statului în cauză pe de altă parte.

În ceea ce privește decizia bombardării timp de 78 de zile a teritoriului fostei Iugoslavii, ne raliem opiniilor exprimate de către profesorii Hedley Bull și Noam Chomsky cu referire la condamnarea apetenței exacerbate a comunității internaționale în ceea ce privește, pe de o parte, proclamarea prematură a eșecului diplomației preventive, cu scopul de a justifica folosirea forței, respectiv pe de altă parte pericolul viitor reprezentat de precedentul creat prin ignorarea de către NATO a prevederilor Cartei ONU în ceea ce privește procedurile care trebuie urmate pentru declanșarea unui atac împotriva unui stat, în conformitate cu capitolul VII al Cartei.

În acest caz, considerăm că ar fi fost justificată testarea altor metode de mediere a conflictului, prin utilizarea diplomației și a negocierilor. Acest lucru ar fi putut fi aplicabil chiar înainte de începerea bombardamentelor când parlamentul sârb a solicitat negocieri care ar fi urmat „să conducă la o înțelegere privind acordarea unei largi autonomii”, respectiv privind „mărimea și gradul prezenței internaționale.” Propunerea s-a mediatizat imediat pe canalele media, însă în SUA și Marea Britanie nu i s-a dat atenție și a fost în general ignorată, pe bună dreptate, ar afirma unii, având în vedere că Serbia s-a dovedit un partener foarte dificil în cadrul discuțiilor de la Rambouillet. Pe de altă parte, în situațiile când există o voință manifestă de soluționare amiabilă a unui conflict armat internațional, până și din partea unui stat ostil, cum era considerată Serbia la acel moment, respectiv într-un moment care a depășit perioada negocierilor, fiind plasată chiar în zorii declanșării unui război, opinăm că ar exista o obligație corelativă a comunității internaționale de a relua negocierile și de a amâna folosirea forței.

În ceea ce privește dreptul la secesiune, considerăm aplicabilă în mod exclusiv teoria dreptului la un remediu, în detrimentul teoriei dreptului primordial (care ar putea fi aplicată în contextul autonomiei și nu al independenței, care comportă alte efecte). Așadar, în opinia noastră, secesiunea constituie o excepție strict delimitată de la principiul general al recunoașterii suveranității statelor, care poate opera numai în contextul încălcări flagrante și sistematice a unor drepturi fundamentale de către statul opresor din care provincia secesionistă face parte. Astfel, în cazul secesiunii, intervine principiul justei cauze care arată că recunoașterea unei declarații de independență beneficiază de o motivație corectă dacă aceasta se manifestă împotriva voinței unui guvern central și nu vine în contradicție cu principiul integrității teritoriale. Cu alte cuvinte, evenimentul care urmează să fie prevenit sau remediat ar trebui să fie destul de grav încât să justifice recunoașterea independenței pe cale de excepție. În acest context, prezintă o relevanță deosebită stabilirea datei critice la care ne raportăm atunci când vorbim de eventualitatea unui remediu. În cazul în care acceptăm ca reper data de 17 februarie 2008, data proclamării independenței Kosovo, remediul, respectiv prevenția nu se mai justifică deoarece starea de fapt din Serbia anulului 2008 în ceea ce privește respectarea drepturilor omului nu poate fi comparată cu cea a Iugoslaviei la începutul anilor '90, astfel încât secesiunea nu ar fi putut fi motivată de teama unor opresiuni viitoare.

Revenind la chestiunea poziționării României față de conflictele din fosta Iugoslavie, considerăm că ar merita amintite nuanțele diferite în care presa scrisă de la acel moment a ales să

descrie această problematică. Principalii vectori de opinie din anii '90, cotidienele *Evenimentul Zilei*, *Jurnalul Național* și *Adevărul* s-au poziționat oarecum antagonic față de conflicte, *Evenimentul Zilei* adoptând în mare parte o optică pro-NATO, în timp ce *Jurnalul Național* și *Adevărul* s-au raliat cauzei sârbe. Discursul mediatic însă a fost în mare parte limitat la aspecte factice care avantajau poziția apărută, de ambele părți, fără a intra într-o analiză detaliată a contextului internațional din perspectiva aspectelor geopolitice relevante, respectiv a aspectelor de drept internațional aplicabile în această speță. Pe de altă parte, este de apreciat faptul că în perioada în care România și-a manifestat în mod evident politica pro-NATO, în cadrul relațiilor româno-sârbe s-a evitat declanșarea unui război de propagandă care ar fi putut să transforme niște dușmani închipuiți în oponenți reali, la granița de Sud-Vest a României.

În ceea ce privește poziționarea elitelor românești față de conflict, acestea au pendulat între dezideratul de stabilizare a zonei, necesitatea (ne)conștientizată a propriei formări și dezvoltări, respectiv urmărirea și atingerea interesului național de securitate. În pofida penuriei de opinii exprimate pe acest subiect, conflictele din fosta Iugoslavie au reprezentat contextul propice care a facilitat o maturizare a elitelor, în context democratic de această dată. Urmărirea și îndeplinirea obiectivului strategic al politicii externe a României din perioada relevantă supusă analizei, constituie un indicator viabil al unui pragmatism politico-diplomatic esențial, prin care s-a evitat izolarea care ar fi reprezentat alternativa față de integrarea în structurile euro-atlantice. Astfel, în pofida unei tranziții anevoioase, se remarcă eforturile manifestate pe plan politic, juridic, economic și cultural. În același timp, utilizarea argumentelor juridice relevante și susținerea clară a punctului de vedere al României în ceea ce privește nerecunoașterea independenței Kosovo, în fața Curții Internaționale, luând act totodată de Avizul Consultativ emis de instanța supremă internațională, poziționează România în rândul statelor care își manifestă în mod vertical și cu argumente pertinente punctele de vedere în spectrul internațional, chiar și în situațiile în care acestea nu se aliniază perfect cu cele exprimate de majoritatea comunității internaționale, utilizând totodată pârgھیile diplomatice care asigură faptul că o astfel de abordare nu conduce la efecte adverse în ceea ce privește interesele Statului Român.

Adițional față de provocările istorice și cele juridice ale Balcanilor de Vest, ale căror ecouri s-au urmărit în cadrul prezentei lucrări, considerăm că ne confruntăm cu o nouă provocare - cea a viitorului. Într-o perioadă a marilor schimbări, relevate prin antamările conflictuale din Georgia, Ucraina, Republica Moldova, precum și amenințarea reprezentată de Federația Rusă,

astfel cum reiese din Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019, document supus aprobării Parlamentului în iunie 2015, întrebarea care persistă este ce tipologie de elite politico-diplomatice ar fi necesare în România pentru a putea face față provocărilor viitorului. Un răspuns exhaustiv sau conclusiv ar fi, cu siguranță, dificil de oferit, însă ceea ce se poate afirma cu certitudine este faptul că experiența poziționării politico-diplomatice din timpul conflictelor din Balcanii de Vest în perioada 1990-2008, precum și sistemul politic imperfect dar viabil construit în această perioadă, vor constitui premise pozitive atât în cazul unei abordări echilibrate a viitoarelor elite, precum și în cazul optării pentru o politică de forță, în măsura în care acest pas va fi inițiat de către NATO.

CUVINTE CHEIE: elitele românești, conflictele din fosta Iugoslavia, recunoașterea independenței, secesiune, genocide

CUPRINS

CUPRINS.....	1
LISTĂ DE ABREVIERI.....	5
CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE	9
1. Relevanța temei în context actual și motivele care au determinat alegerea acesteia.....	9
2. Stadiul cercetării subiectului.....	12
3. Metodologia de cercetare științifică.....	13
4. Structură.....	14
1. ASPECTE GENERALE PRIVIND FORMAREA ELITELOR PUTERII	17
1.1 Scurtă conceptualizare: definirea și autodefinirea elitelor	17
1.1.1 O perspectivă de ansamblu: Teoria Elitelor.....	18
1.1.2 Teoria Elitelor în context actual	22
1.1.3 Pseudo-elitele sau mimetismul asumat.....	25
1.1.4 Contra-elitele sau demitizarea (justificată?)	26
1.2 Clasificare	28
1.2.1 Elitele intelectuale	28
1.2.2 Elitele puterii – „Omul de Davos”.....	32
1.3 Dezvoltarea elitelor puterii în cadrul sistemelor ierarhice instituționalizate.....	37
1.3.1 <i>Raison d'être</i> : necesitatea ghidării maselor sau concretizarea unor privilegii?	37
1.3.2 Elitele cauzatoare de criză și crizele făuritoare de elite.....	40
1.3.3 Elitele și gestionarea schimbării.....	45

1.4 Unitatea psihologică a grupului elitist aflat la putere	48
1.4.1 Proveniență și educație similară.....	48
1.4.2 Interese comune.....	50
1.5 Mistificarea elitelor	55
1.6 Psiho-patologia puterii	63
2. ÎNTREBĂRI PRIVIND „RECONSTRUCȚIA” ȘI CONVERSIA ELITEI ROMÂNEȘTI POST-DECEMBRISTE.....	71
2.1 Putem vorbi despre elite în România pre-revoluționară?.....	71
2.2 Momentul „Decembrie 1989”: schimbarea sau continuarea elitelor puterii?	80
2.2.1 Elitele de azi - descendenții contra-elitei de ieri: apariția elitelor reziduale.....	80
2.2.2 Mobilitatea ideologică a elitelor puterii din România.....	90
2.2.3 Nașterea unei noi tipologii: elitele notorietății.....	98
2.3 Care a fost rolul asumat de elitele puterii în procesul de tranziție din România?	103
2.3.1 O diplomatie tânără. O clasă politică în formare.....	103
2.3.2 În căutarea legitimității: poziționarea față de conflicte externe și asumarea meritului la nivel intern.....	112
3. RAPORTAREA ELITELOR POLITICO-DIPLOMATICE ROMÂNEȘTI LA CONFLICTELE DIN FOSTA IUGOSLAVIE ÎN CONTEXT INTERNAȚIONAL	118
3.1 Istoric al evenimentelor	119
3.1.1 Crearea Republicii Federale Iugoslavia	119
3.1.2 Declaraarea independenței de către Croația, Slovenia, Macedonia și Bosnia-Herțegovina.....	120

3.1.3 Semnarea Acordului de la Dayton.....	129
3.1.4 Limitarea echipamentului militar al Iugoslaviei, Croației și Bosniei-Herțegovinei prin semnarea Acordului privind Controlul Subregional al Armamentelor	131
3.1.5 Conflictele dintre armata iugoslavă și armata de eliberare din Kosovo.....	133
3.1.6 Bombardarea Republicii Federale Iugoslavia de către NATO.....	140
3.1.7 Debutul administrației ONU și NATO asupra Kosovo. Transferul administrației către UE.....	156
3.1.8 Declararea independenței Kosovo.....	159

3.2 Bătălia diplomatică în plan internațional162

3.2.1 Balcanii de Vest – Sub predicțiile lui Francis Fukuyama sau cele ale lui Samuel Huntington.....	162
3.2.2 Testarea, implementarea și eșecul diplomației preventive a ONU în spațiul ex-iugoslav.....	166
3.2.3 Intervenția umanitară a NATO – un drept, o obligație sau un pretext?.....	170
3.2.4 Recunoașterea internațională a independenței regiunilor secesioniste.....	174
3.2.5 Solicitarea unui aviz consultativ privind conformitatea cu dreptul internațional a Declarației unilaterale de independență a instituțiilor provizorii ale administrației autonome din Kosovo	183
3.2.6 Pactul de stabilitate pentru Europa de Sud-Est	185
3.2.7 Profilul unui dictator – perspectivă internațională.....	195
3.2.7.1 Rolul lui Slobodan Milošević în conflictele din fosta Iugoslavie.....	196
3.2.7.2 Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie: 66 de capete de acuzare privind genocid, crime de război și crime împotriva umanității.....	198
3.2.7.3 Percepția internațională – între obiectivitate și demonizare.....	204
3.2.8 Verdictul Curții Internaționale de Justiție privind acuzațiile de genocid în Bosnia.....	208

3.3 Poziționarea elitelor românești față de conflict228

3.3.1 Conflictul iugoslav – tragedia unui popor, șansa de afirmare a altuia: alegerea Coaliției.....	228
3.3.2 Valențe ale politicii externe a României în perioada analizată.....	231
3.3.3 Dimensiune balcanică a politicii de securitate a României.....	233
3.3.4 Perspective românești asupra conflictului iugoslav.....	234

3.3.5 Reflectarea conflictului din Iugoslavia în presa scrisă	241
3.3.6 Declarațiile elitelor politice privind impactul conflictelor din Fosta Iugoslavie.....	248
CONCLUZII	272
BIBLIOGRAFIE.....	281
ANEXE.....	306